

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.I.30.453/2009/7.szám

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Szegedi Ítéltábla a **(felszámoló neve, címe, felszámolóbiztos neve)** részéről meghatalmazott Dr. Molnár Mihály ügyvéd által képviselt **(felperes neve, "f.a.", címe)** alatti székhelyű felperesnek - a Léway Zsolt Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Léway Zsolt ügyvéd) által képviselt **(alperes neve, címe)** alatti székhelyű alperes ellen vállalkozói díj megfizetése iránt indított perében a Csongrád Megyei Bíróság 2008. június 20. napján kelt 10.G.40.342/2005/99. számú ítéletével szemben a felperes 101. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán lefolytatott másodfokú eljárásban - melyben az alperes 3. sorszám alatt csatlakozó fellebbezéssel élt - meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben megváltoztatja**, kötelezi az alperest, fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 12.842.000,- (Tizenkettőmillió-nyolcszáznegyvenkettőezer) Ft-ot és ennek 2005. szeptember 21. napjától a kifizetésig minden naptári félév teljes idejére a megelőző félév utolsó napján irányadó jegybanki alapkamat 7 %-kal növelt összegű kamatát.

A felperest perköltség fizetésére kötelező rendelkezést mellőzi, mindkét fél maga viseli saját elsőfokú eljárási költségeit.

A felperes által az állam javára fizetendő le nem rótt elsőfokú eljárási illeték összegét 477.000,- (Négyszázhetvenhétezer) Ft-ra leszállítja, és kötelezi az alperest, fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 423.000,- (Négyszázhuszonháromezer) Ft le nem rótt elsőfokú eljárási illetéket.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Mindkét fél maga viseli másodfokú eljárási költségeit.

A le nem rótt fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetékből a felperes 477.000,- ((Négyszázhetvenhétezer) Ft-ot, illetve 579.800,- (Ötszázhetvenkilencezer-nyolcszáz) Ft-ot, míg az alperes 423.000,- (Négyszázhuszonháromezer) Ft-ot, valamint 514.100,- (Ötszáztizennégyezer-egyszáz) Ft-ot köteles megfizetni - külön felhívásra - az állam javára.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

INDOKOLÁS:

Az alperes a L.... Bt. beruházóval kötött vállalkozási szerződést a **(település, út, házszám)** alatt létesülő **(áruház neve)** Áruház, valamint a hozzá tartozó parkoló, illetve a szükséges útcsatlakozás kivitelezésére. A 2005. június 7. napján kötött szerződés értelmében az alperes ugyanezen munkák végzését rendelte meg a felperestől. A mellékelt terveknek megfelelő kulcsrakész kivitelezés ellenértékeként 197 millió Ft+ÁFA átalánydíjat határoztak meg. A munkákat a felperesnek a részletes építési ütemterv (3. sz. melléklet) szerint kellett végeznie, külön melléklet tartalmazta a fizetési és teljesítési ütemtervet. A felperes a szerződésben kijelentette, hogy a beruházás helyszínét ismeri, a terület a kulcsrakész kivitelezésre alkalmas, a dokumentumok alapján a talajmechanikai adottságokról kellő ismeretekkel rendelkezik (2/5. pont és 4/4. pont).

A szerződés 3. pontjában részteljesítési határidőket állapítottak meg: a szerkezetépítés körébe tartozó munkákat 2005. augusztus 22. napjáig, a tető építési munkálatait 2005. október 3-ig, míg a belső létesítmények kivitelezését 2005. október 24. napjáig kellett elvégezni. A 7/1. pont rendelkezése szerint amennyiben a felperes a 3. pontban meghatározott határidőket nem tartja be, a nettó vállalkozói díj 0,3 %-a, napi 696.000,- Ft+ÁFA kötbért kell fizetnie, melynek maximális mértéke a nettó díj 12 %-a. Ugyanitt a felek a vállalkozó 28 napot meghaladó késedelme esetére az alperes részére azonnali hatályú felmondási jogot biztosítottak. Arra az esetre, ha a felperes a 2005. október 24-i befejezési határidőt teljesíti és a részteljesítések késedelme miatt kötbér került levonásra, úgy rendelkeztek, hogy az alperes a végszámla fizetésével egyidőben a levont kötbért visszafizeti (7/2. pont). A szerződés 16/1. pontja értelmében „nyomós ok” megléte esetén a szerződést bármelyik fél azonnali hatállyal felmondhatja.

A felperes által vezetett építési naplóba 2005. augusztus 24-én az alperes a következő bejegyzést tette: „A mai nappal a beruházó érdekkörébe tartozó költségmegtakarítás miatt a beruházó és a fővállalkozó közös egyetértésében a munkaterületen a további munkafolyamatok végzését közösen megállapodva felfüggesztették határozatlan időre.” Utasította a felperest, hogy a naplóban felsorolt négy munkanem kivételével „további munkafolyamatot ne végezzen”. A még végezhető munkák a következők voltak:

1. rámpa lemez készítése, illetve befejezése;
2. rámpa fal és TG gerendák betonozása;
3. körforgalomnál csapadékgyűjtő nyílt árok mederburkolása;
4. hiányzó hűtőcseppvíz-gyűjtő felállás pótlása.

A felsorolt munkák közül a felperes az 1-2. pontban megnevezetteket 2005. szeptember 3-ig elvégezte, a 3-4. pontban jelölt munkák végzése elmaradt.

Az alperes 2005. szeptember 21-én a szerződés 16/1. pontjára alapítva felmondta a szerződést. Arra hivatkozott, hogy a beruházó felmondta a vele kötött fővállalkozási szerződést.

A felperes az általa elvégzett munkák vállalkozói díját, külön a pótmunkák díját, végül a felmerült költségek, károk összegét tartalmazó számláit megküldte az alperesnek. A díjból az alperes 17.237.500,- Ft-ot kiegyenlített.

A felperes leszállított keresetében 27.111.665,- Ft és ennek 2005. szeptember 21. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatai megfizetésére kérte kötelezni az

alperest. A vállalkozási szerződést tévedés címén megtámadta. Arra hivatkozott, hogy az alperes egy évvel korábban készült talajmechanikai szakértői véleményt csatolt a szerződéshez, miközben a talajmechanikai adottságok jelentősen megváltoztak, minek következtében a munkahely az építési munka végzésére alkalmatlan volt. Kiemelte, hogy a kiviteli tervek nem a tényleges terepszint adatok alapján készültek, az utólagos feltöltés és tömörítés miatt pótmunkákat kellett végeznie. A rakodórampa a tóra kellett épülni, itt a problémát az jelentette, hogy a közölt 3 méter helyett a tényleges mélység 6 méter volt, továbbá pontalapozás helyett cölöpalapozás készült. Az általaj állapota nem egyezett meg a közölt adatokkal, így csak 2005. július 28-ra sikerült olyan megerősítési rétegrendet kialakítani, amely lehetővé tette az építkezést. Ezen a napon az alperes bejegyezte az építési naplóba, hogy „az előírt készültségi fokot a kivitelező teljesítette.” Ezt követően a beruházónál a szerződés módosítását kérte, utalva a műszaki tartalom módosulására is, egyben akadályközléssel élt.

A ténylegesen elvégzett munkák díját 28.467.451,- Ft-ban határozta meg. Követelte emellett az általa 11 pontban felsorolt pótmunkák ellenértékét, melyek összegét 11.717.219,- Ft-ban jelölte meg, és utóbb csökkentett az alperes 188.108,- Ft-os teljesítése folytán. Előadta, hogy az alperes Ptk. 395. § (1) bekezdésére alapított elállása ugyan jogszerű volt, a felhívott jogszabályhely alapján ugyanakkor a megrendelő a keletkezett károk megtérítésére köteles. Ennek részeként 4.352.603,- Ft-ra tartott igényt, melyet azzal indokolt, hogy a további munkákhoz nagy mennyiségben szerzett be anyagokat, melyek egy részét nem lehetett felhasználni, a továbbértékesítés csak értékcsökkenéssel volt lehetséges.

Az alperes késedelmi kötbér megfizetésére irányuló beszámítási kifogásának elutasítását kérte. A kimentés körében utalt a munkaterület alkalmatlanságára, arra, hogy az alperestől a szükséges módosított kiviteli terveket nem kapta meg, jelentős többlet és pótmunkát kellett végeznie, emellett augusztusban a munkavégzést az esős időjárás akadályozta.

Az alperes kérte a kereset elutasítását. Nem vitatta a megvalósult munkák ellenértékét, a már kiegyenlített összegre is figyelemmel a hátralékos vállalkozói díj összegét 11.041.843,- Ft erejéig elismerte. A pótmunka ellenértékét 1.772.257,- Ft összegben fogadta el, az elismert tartozással szemben azonban késedelmi kötbér címén beszámítással élt. Kifejtette, hogy a felmondásig a felperesnek 25 %-os készültségi fokot kellett volna elérni, nem értékelve 10 %-ot, melynek végzése nem volt lehetséges, a 15 % helyett a teljesítés csupán 11,56 % volt. Álláspontja szerint a pótmunka végzéséhez szükséges időszakot, valamint az esős napokat is értékelve - a felmondásig - 33 nap felperesi késedelem mutatkozik, így a kötbér összege magasabb, mint az elismert tartozás. Az ütemtervhez képest 2005. július 27-ig a csúszás (késedelem) 16 nap volt, majd a felperes 2005. szeptember 3-tól 20-ig - 17 nap - a területen egyáltalán nem végzett tevékenységet. Utalt arra, hogy a tó feltöltésével a felperes késlekedett, az új talajmechanikai szakvélemény 2005. június 24-én rendelkezésre állt. A 2005. július 28-i naplóbejegyzését a kényszerből módosított határidők elismeréseként kezelte. Hangsúlyozta, a késedelem körében kizárólag olyan munkarészeket értékelt, amelyeket a felperes az általaj megerősítésétől függetlenül végezhetett.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A félbehagyott építkezés tekintetében a felperes által elvégzett munkák értékét 28.467.451,- Ft-ban állapította meg.

A perben beszerezett, **(szakértő 1. személyneve)** által készített igazságügyi szakértői vélemény alapján úgy foglalt állást, hogy a felperes az általa megjelölnél lényegesen kisebb mennyiségben végzett pótmunkákat, melyek után 1.772.757,- Ft díjra jogosult. A további munkákat a felperes részben úgy végezte, hogy azok kifejezetten a szerződés körébe tartoztak, egyes részek pedig többletmunkának minősülnek, mely után az általánydíjon felül díjazásra nem jogosult. A kártérítési igényt amiatt találta megalapozatlannak, mivel az alperes jogszerűen mondta fel a szerződést. Ezzel kapcsolatban az volt az álláspontja, hogy a kivitelezés jelentős mértékű késedelme a felperesnek felróható okból következett be, az ütemtervhez képest mutatkozó késedelem az egyes munkafázisok esetében az építési napló alapján hitelt érdemlően követhető. Miután a felperest megillető vállalkozói díj a pótmunkával együtt 12.814.100,- Ft-ot tett ki, azt vizsgálta, hogy a felperes oldalán megállapítható-e 15 napot meghaladó kötbérterhes késedelem, az erre számított kötbér ugyanis meghaladja a jogszerű követelés összegét. Úgy foglalt állást, hogy az építési terület átvételét követő első hónapban már olyan kivitelezői késedelem keletkezett, amely meghaladta a 15 napot. A felperes az építési terület talajviszonyainak ismeretében kötötte meg a szerződést. A tőföltöltés, mint többletmunka elvégzésének indokolt időszerűsége sem haladta meg a négy napot, mindezért - megfelelően gondos szervezés mellett - az I. ütemhez sorolt munkákat már 2005. július végéig elvégezhetette volna, amikor még az esős idő nem hátráltatta a munkavégzést. Mindezek alapján a felperes 15 napot meghaladó késedelem tekintetében a felróhatóság alól magát kimenteni nem tudta. Napi 870.000,- Ft kötbérrel számolva a felperest terhelő késedelmi kötbér összege meghaladja a jogszerűen igényelt vállalkozói díj összegét, erre figyelemmel a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest 1.500.000,- Ft perköltség fizetésére, melynek során figyelembe vette az alperes által előlegezett szakértői díjat (333.000,- Ft összegben), továbbá a külön jogszabály alapján megállapított ügyvédi munkadíjat, melynek összegét - az ügy bonyolultsága és a kifejtett ügyvédi tevékenységre figyelemmel - 200.000,- Ft-tal megnövelte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes élt fellebbezéssel, kérte annak megváltoztatását és az alperes keresetnek megfelelő marasztalását. Fenntartotta a tévedésre alapított megtámadási keresetét. Kiemelte, hogy a munkaterület munkavégzésre alkalmatlan volt, emiatt építési naplóbejegyzés formájában akadályközléssel is élt. Több alkalommal jelezte az alperesnek, hogy a talaj teherbíró képességének megváltozása miatt a szerződéses határidő nem tartható. Az előbbieket figyelmen kívül hagyta a szakértő, de nem vizsgálta meg az alperes által vezetett építési naplót sem, melyben számos, a munkaterület alkalmatlanságával összefüggő, a felperes késedelmét mentő bejegyzés található. Kérte **(szakértő 2. személyneve)** és **(szakértő 3. személyneve)** szakvéleményének értékelését és elfogadását. Ezekből kitűnik, hogy a munkavégzés során milyen tervek hiányoztak, hányszor történt tervmódosítás, illetőleg hogy 28 alkalommal élt az alperes irányában akadályközléssel.

Gf.I.30.453/2009/7.szám

Hangsúlyozta, hogy a pótmunka ellenértékét az alperes a pert megelőzően küldött levelében 6.132.641,- Ft-ban elismerte, a utóbb vitatott tételek tekintetében is elismerő nyilatkozatot tett. A kárigény kapcsán arra hivatkozott, hogy az alperes a 2005. december 12-én kelt „megállapodásban” 3.515.042,- Ft tekintetében elismerő nyilatkozatot tett.

Az alperes a másodfokú eljárás során csatlakozó fellebbezéssel élt, a jogi képviselőjével kötött sikerdíjas megbízási szerződés tartalmára figyelemmel a javára megállapított perköltség 3.562.977,- Ft-ra történő felemelését kérte. Fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Utalt arra, hogy az általaj megerősítésének problémája kizárólag a parkoló és az áruház aljzatának készítését akadályozta, melyet nem kért számon a felperesen, az ettől függetlenül végezhető munkanemek kapcsán fennálló késedelemre alapozta a kötbérigényét. Hangsúlyozta, hogy a szakértői vélemény ismeretében változtatta meg a pótmunkák értékével kapcsolatos korábbi elismerő nyilatkozatát, melynek nem volt eljárásjogi akadálya.

A Szegedi Ítéltábla a 2009. január 16. napján kelt Gf.I.30.437/2008/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és kötelezte az alperest 18.231.500,- Ft és járuléki megfizetésére, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Az alperes elismerésére figyelemmel pótmunkának tekintette az 56. számú szakvélemény 7. oldalán B/1. alatt a)-g) pontokban felsorolt alábbi munkákat:

- átereszt készítése a bejárónál (138.074,- Ft),
- cölöpalapozás készítése (1.212.164, Ft),
- betonkeverék rámpaalapozáshoz (936.480,- Ft),
- rámpa alatti gerendák készítése (694.623,- Ft),
- rámpalemez kiegészítő vasalása (298.603,- Ft),
- próbarétegrendek készítése (1.584.149,- Ft), valamint
- próbafelület készítése (362.500,- Ft).

A Legfelsőbb Bíróság a 2009. szeptember 8-án Pfv.IX.20.828/2009/7. számú végzésével a Szegedi Ítéltábla ítéletét hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Az alperes felülvizsgálati kérelmét a pótmunkák értéke és a felperesi késedelem időtartama tekintetében, ebben a részében találta megalapozottnak. A pótmunkákat illetően megállapította, hogy az alperes ugyan többször is elismert 5.000.000,- Ft-ot meghaladó összegű pótmunkavégzést, de a tartozáselismeréssel szemben bizonyíthatja a perben, hogy e címen mégsem áll fenn ilyen összegű tartozása. E bizonyítás eszköze lehet a perben beszerzett, kiegészített, majd a tárgyaláson korrigált szakértői vélemény is. Az 56. és 94. számú szakvélemények, valamint a szakértő 98. szám alatt tett nyilatkozata etekintetben ellentmondásos, annak alapján nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy a szakértő mely munkákat minősített pótmunkának. Ennek tisztázásához szükséges a szakértő ismételt meghallgatása, nyilatkozatának pontosítása, kiegészítése.

A felperesi késedelem kapcsán nem került értékelésre az a körülmény, hogy az alperes a munkák felfüggesztését követően négy munkatételt tovább végeztetett. A felek és a szakértő meghallgatása után lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy 2005. augusztus 22-től a szerződés megszűnéséig a felperes terhére hány napos késedelem vehető figyelembe.

A megismételt eljárásban a felperes a késedelmes kivitelezés okainak felderítése érdekében új szakértő kirendelését kérte.

Az alperes a kirendelt szakértő tárgyaláson történő meghallgatását kérte. A szakértő tárgyalási nyilatkozata ismeretében visszavonta a pótmunkák körére és ellenértékére vonatkozó korábbi részleges elismerő nyilatkozatát, és a felperes pótmunkadíj címén előterjesztett kereseti kérelmének teljes elutasítását kérte.

A fellebbezés **részben**, az alábbiak szerint **alapos**, míg a csatlakozó fellebbezés **alaptalan**.

A perbeli esetben a vállalkozási szerződést a megrendelő alperes egyoldalú jognyilatkozattal megszüntette, aminek következtében a felek között el kellett számolni. Az elszámolás szempontjából kiemelt jelentősége volt annak, hogy a szerződés egyoldalú megszüntetése milyen jogcímen történt.

Az alperes a 2005. szeptember 21-én kelt levelében a felmondást kizárólag a szerződés 16/1. pontjában foglaltakra alapította, és „nyomós okot” adó körülményként - indokolásként - kifejezetten azt jelölte meg, hogy a beruházó a fővállalkozási szerződést vele szemben 2005. szeptember 19-én felmondta. A vállalkozási szerződésekre irányadó különös szabályok között a Ptk. 395. § (1) bekezdése nevesíti a megrendelő általános elállási jogát, e szerint a megrendelő a szerződéstől bármikor, indokolás nélkül egyoldalúan elállhat (illetve felmondhatja azt). A felek a szerződés 16/1. pontjában az általános - indokolás nélküli - elállási jogot engedő diszpozitív törvényi rendelkezéstől eltértek annyiban, az alperest megillető jog gyakorlásának lehetőségét korlátozták oly módon, hogy előírták, a megrendelő indokolás nélkül nem élhet e jogával, a felmondás csak „nyomós ok” fennállta esetén illeti, vagyis a szerződést indokolással, az erre vezető okokat feltárva szüntetheti meg. A fővállalkozó alperes szempontjából a perbeli szerződés megszüntetésére mindenképpen „nyomós okot” szolgáltatott, hogy a beruházó a vele kötött szerződést felmondta, a további munkavégzésre nem tartott igényt. Az alperes felmondásának oka egyértelműen megjelölésre került, a felmondást megalapozó „nyomós okként” kizárólag a beruházó felmondására hivatkozott, a felperes szerződésszegésére semmiféle utalást nem tett. Ebből a tényből - a szerződés 16/1. pontjában foglaltakra is figyelemmel - az következik, hogy az alperes 2005. szeptember 21-én az általános elállási jogát gyakorolta, ennek megfelelően a felek közötti elszámolás során a Ptk. 395. § (1) bekezdése az irányadó.

A felmondás jogszerűsége körében kifejtett indokok között az elsőfokú bíróság ítélete - a jelentős kötelezeti késedelemre tett utalással - az alperes egyoldalú nyilatkozatát szerződésszegésre alapított elállásként kezelte. A bírói gyakorlat szerint azonban, ha a megrendelő a szerződéstől eláll, a másik félhez intézett

Gf.I.30.453/2009/7.szám

nyilatkozatában az elállás okát, illetve jogcímét is közölnie kell. Ha az elállási nyilatkozatban megjelölt jogcímet a fél később sem változtatja meg, a bíróság ehhez a jogcímhez kötve van, és az elállás jogszerűségét eltérő jogcímen nem állapíthatja meg (Legfelsőbb Bíróság GK 16. sz. állásfoglalás a) és b) pont). Az alperes a felmondást a szerződés 16/1. pontjára alapította, más jogcímet a perben sem jelölt meg, ezért nem volt

lehetőség arra, hogy a bíróság a felmondás (elállás) jogszerűségét eltérő jogcímen állapítsa meg.

Ezzel összefüggésben megjegyzi az ítélőtábla, hogy a megrendelő a vállalkozó szerződésszegése miatt csak a törvényben meghatározott esetekben mondhatja fel a szerződést. Amennyiben az ütemtervtől való elmaradás mértéke a kivitelezési határidőt veszélyeztette, a megrendelő alperes szigorú, konjunktív törvényi feltételek igazolása esetén állhatott volna el a szerződéstől, nevezetesen a Ptk. 395. § (3) bekezdése értelmében akkor, ha:

- a) már a teljesítési határidő előtt nyilvánvalóvá vált, hogy
- b) a vállalkozó a munkát csak olyan számottevő késéssel tudja elvégezni, hogy
- c) a teljesítés emiatt a megrendelőnek már nem áll érdekében.

A perbeli esetben a létesítmény befejezési határideje 2005. október 24. napja volt. A felperes az első - 2005. augusztus 22-i - részteljesítési határidőhöz képest ugyan valóban késedelembe került, egyes munkafázisokkal csúszásban volt, ebből azonban még nem következik, hogy az addigi csúszás miatt a munkát csak számottevő késéssel tudta volna elvégezni, lemaradása a következő időszakban ne lett volna behozható. Ebben az időszakban a kivitelezést meghatározóan olyan műszaki-technikai problémák akadályozták, melyekre egyik fél sem volt felkészülve. Igazolja ezt az alperes beruházónak küldött, a műszaki problémákat ismertető levele is (13. számú beadvány 13. sz. melléklet). Az alperes 2005. augusztus 24-én a munkavégzést felfüggesztette, a további munkarészek megvalósítását nem igényelte, a munka folytatását nem tette lehetővé. Az ekkori állapot ismeretében egy több mint 200 millió Ft-os beruházás esetén a vállalkozó egyébként valóban fennállott csúszásai, késedelmek nem indokolták (volna) az elállást, következésképpen a felperes késedelmére, mint szerződésszegésre alapított elállás (felmondás) törvényi feltételei - melyekre az alperes valójában nem is hivatkozott - nem álltak fenn.

A Ptk. 395. § (1) bekezdése értelmében a megrendelő jogszerű elállása esetén köteles a vállalkozó kárát megtéríteni. A felperes a keresetlevélben a kárigény jogalapjaként helyesen erre a jogszabályhelyre hivatkozott, a későbbi téves jogcímek felhívása (Ptk. 312. §, 339. § (1) bekezdés) nem bír jelentőséggel, a jogcím téves megjelölése ugyanis a bíróságot nem kötötte.

A kártérítési felelősség objektív előfeltétele a jogellenes károkozás. Miután a megrendelő elállása erre feljogosító törvényi és szerződéses rendelkezésen alapult, ezért az jogszerűnek minősül. A jogszerű magatartással okozott kárért való helytállási kötelezettség a kártalanítás, a jogellenes magatartás hiányában az alperes ezért nem „kártérítés”, hanem „kártalanítás” címén köteles megtéríteni a felperes teljes kárát.

A felperest kártalanításként megilleti a megvalósult munkákra jutó vállalkozói díjrész. A vállalkozási szerződés keretében végzett, de a megrendelő elállása miatt

felbemaradt, befejezetlen építményért járó ellenszolgáltatást - átalányáras kivitelezés esetén - a szerződésben elvállalt teljes műszaki tartalom és a ténylegesen elért műszaki készülség egymáshoz viszonyított arányának meghatározásával és ennek a szerződésben kikötött átalánydíjra való vetítésével kell számítani (Szegedi Ítélőtábla Polgári Kollégium 1/2006. (XI.30.) számú kollégiumi ajánlása IV. pont, megjelent a Bírósági Döntések Tára 2007/1. számában, valamint

BDT 2006. évi 1303. sz. jogeset). A felek ténylegesen e szerint jártak el, a szerződésben felvállalt, illetőleg megvalósult munkák arányosítása eredményeként a ténylegesen elvégzett munkák ellenértékét 28.467.451,- Ft-ban határozták meg, ebben a kérdésben közöttük vita nem volt. Az alperes 17.237.500,- Ft-ot megfizetett, erre tekintettel a felperes díjigénye 11.229.951,- Ft megfizetésére vonatkozott (12. számú jegyzőkönyv 2. oldal). A fentiekben kifejtett jogi álláspontot a Legfelsőbb Bíróság a Pfv.IX.20.828/2009/7. számú felülvizsgálati határozatában osztotta.

A felperes pótmunkadíj ellenértéke címén az alperestől 11.717.219,- Ft megfizetését követelte. Átalánydíjas vállalkozási szerződés esetén a vállalkozó a kikötött díjon felül csak a pótmunkák díjára tarthat igényt, nem számíthatja fel azonban az ún. többletmunkák értékét. Pótmunka esetében a megrendelő az eredetileg célul tűzött munkaeredményt módosítja, megváltoztatja, többletigényeket fogalmaz meg. Ilyen esetben a többletmunkavégzés, illetve a többletköltség nem az eredetileg vállalt munkaeredmény, hanem a részben módosított műszaki tartalom megvalósításához kapcsolódik. Ezzel szemben többletmunka esetén az eredetileg célul tűzött munkaeredmény nem változik meg, hanem az csak az előzetesen becsülthöz képest többletmunkavégzéssel, illetve többlet költségvonzattal valósítható meg. Többletmunka a tervdokumentációban szereplő, de a vállalkozói díj számítása során egyáltalán nem vagy nem kellő mértékben előirányzott munkatétel.

Pótmunkának minősül - az alperes hivatkozásától eltérően - nem csupán a szerződéskötés után felmerült, korábban egyáltalán nem ismert újfajta megrendelői igény, hanem az is, ha az eredetileg előirányzott munkák műszaki tartalmának módosulását eredményezi a megrendelői utasítás, vagyis megrendelés. Mindezek rendszerint termódosítás formájában jelennek meg (a gyakorlatban a pótmunka tipikusan éppen ilyen módon keletkezik). Amennyiben a megrendelő igényének megfelelően a szerződéskötéskor értékelt munkák műszaki tartalma módosul, megváltozik, ez ugyan pótmunkának minősül, a kivitelező azonban nem tarthat igényt e munkarészek teljes díjára, hanem csak az eredetileg számításba vett, elmaradó, illetve az új, költségesebb műszaki megoldás alkalmazása folytán kimutatható költségek különbözetére jogosult. A pótmunkának minősülő munkavégzés után ilyen esetben az átalánydíjon felül a vállalkozót díj akkor illeti meg, ha a helyettesítő munkák következményeként - a tervezett, költségelt, elmaradt munkavégzéshez képest - költségnövekedés jelentkezik.

Az átalánydíjon felül - a pótmunkák ellenértékén kívül - a létesítmény rendeltetésszerű használatához szükséges, a tervdokumentációban sem szereplő olyan műszaki szükségességből felmerülő munkák ellenértéke számolható fel, amelyekkel a kivitelező az eset körülményeire, a munkatétel természetére,

Gf.I.30.453/2009/7.szám

nagyságrendjére, az átalánydíjhoz viszonyított költségvonzatára is figyelemmel az átalánydíj meghatározásakor kellő gondosság mellett sem számolhatott, az a felvállalt kockázata ésszerű határain kívül esik (Szegedi Ítéltábla 1/2006. (XI.30.) kollégiumi vélemény III. pont, BDT 2007/1. szám).

Az ítéltábla a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyező végzésében adott iránymutatásnak megfelelően **(szakértő 1. személyneve)** szakértőt a másodfokú tárgyalásra megidézte és meghallgatta. A szakértő a pótmunka-többletmunka tekintetében

a szakértői vélemény megállapításait pontosította. Kifejtette, hogy az 56. számú szakvélemény 7. oldalán a)-g) pontok alatt felsorolt munkák többségében, így az alapozás tekintetében az eredeti tervben is szerepelt konkrét műszaki elképzelés, más kérdés, hogy az alperes az alapozás pontos műszaki megoldását a későbbiekben megváltoztatta. Az alapozási mód - pontalapozás helyett cölöpalapozás - megváltoztatása következményeként az ebbe a körbe tartozó munkanemek (b)-e) pontok) az eredetileg kalkulálhatóhoz képest rövidebb idő alatt, kisebb költséggel voltak elvégezhetőek.

Az a), f) és g) pontok kapcsán a szakértő megállapította, hogy ezek pedig a szerződéskötéskor előrelátható olyan munkák voltak, amelyekre a kivitelezőnek fel kellett készülnie.

A pontosított szakértői vélemény alapján megállapítható, hogy az alapozási mód tekintetében az alperes utóbb valóban módosította a szerződés műszaki tartalmát, ezért az újabb műszaki megoldás - cölöpalapozás - körébe eső munkák pótmunkának minősülnek. A felperes külön díjazásra azonban mégsem tarthat igényt, mert a pótmunkának kisebb, alacsonyabb volt az idő- és költségvonzata - nem haladták meg azt az összeget -, mint amelynek felmerültével a pontalapozás miatt az átalánydíj meghatározásakor a felperes számolt, illetőleg kellő gondosság mellett számolhatott.

A további - alperes által vitatott - „pótmunka” tételek olyan, részben a tervdokumentációból is következő, műszakilag szükséges munkák voltak, amelyekre a kivitelező felperesnek a szerződés megkötésekor - kellő gondosság mellett - egyértelműen számolnia kellett. E munkatételek többletmunkának minősülnek, a munkavégzés mennyisége tért csupán el az előzetesen számíthatóhoz képest. Ismert volt a felperes előtt, hogy tőfeltöltési munkákat kell végeznie, továbbá számíthatott arra is, hogy az adott talajviszonyok mellett az anyagszállításhoz ideiglenes utat, átereszt kell építenie.

A célirányosan beszerzett anyagok meg nem térült ellenértéke, szállítási költsége címén a felperes keresetében 4.352.603,- Ft megtérítésére tartott igényt. A Ptk. 395. § (1) bekezdése folytán a felperes ebből eredő vesztesége a teljes kártalanítási kötelezettség körébe tartozott. Miután az alperes a 2005. december 12-én kelt megállapodás-tervezetben a felperest ért kár összege tekintetében 3.515.042,- Ft erejéig tartozáselismerő nyilatkozatot tett, a felperes pedig a perben ezt meghaladó kár felmerültét bizonyítani nem tudta, az ítéletábla ezen a címen - változatlanul - 3.515.042,- Ft elszámolását fogadta el.

A kötbérfelelősséget előíró rendelkezést az alperes úgy kezelte, hogy „a felperes kötbér fizetésére köteles, ha az építési ütemtervben meghatározott bármely

munkafázissal az ott megjelölt részhatáridőhöz képest akár csak egyetlen napot is késik” (59. sz. beadvány). Ez az értelmezés nem felel meg a szerződésnek. A felek a főszabályként oszthatatlan építési szolgáltatást (Ptk. 403. § (2) bekezdés) jogilag oszthatóvá tették, mivel - a részhatáridőket pontosan megjelölve - részteljesítéseket írtak elő. Az alperes álláspontja szerint az építési ütemtervhez képest a műszaki értelemben vett csúszás önmagában kiváltja a kötbérfizetési kötelezettséget. Ezzel szemben szerződési jogi szempontból a késedelmet a teljesítési - részteljesítési - határidőhöz képest lehet számítani. Miután a felek egyértelműen rendelkeztek arról, hogy a vállalkozónak milyen időpontban (időpontokban) kell a szerződést teljesítenie, a jogilag

releváns kötelezett kisédelem, illetve az emiatti kötbérfelelősség ehhez a - jogi értelemben vett - kisédelemhez kapcsolódhat. Az egyes munkanemeket az „Építési Ütemterv” külön ugyan tartalmazhatja, azonban az egymásra épülő, párhuzamosan futó egyes munkafázisok „szerződési részteljesítésként”, külön „részteljesítési határidővel” jogilag nem értelmezhetők, mivel a kivitelező nem egyes munkanemek előírt készütségi foktól eltérő végzésével esik kisédelembe, hanem a szerződés teljesítésével.

A Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati határozata a jogértelmezéssel egyetértett.

Az objektív kisédelem a szerződésben kikötött teljesítési - részteljesítési - határidő, és az eredményes átadás-átvételi (részátvételi) eljárás megkezdésének napja közötti időszakot jelenti. A perbeli esetben a felek a szerződésben az első ütemhez kapcsolt részteljesítési határidőt 2005. augusztus 22. napjában határozták meg, a felperes ezt a határidőt mulasztotta el, objektív kisédelme ettől az időponttól kezdődhetett. Miután az objektív kisédelem kezdő időpontja 2005. augusztus 22. napja, ez a kisédelem legfeljebb a szerződés megszűnéséig, a 2005. szeptember 21-i felmondásig tarthatott.

Kiemelt jelentőséget tulajdonított az ítéletábla annak a körülménynek, hogy az alperes 2005. augusztus 24-én a felperest eltiltotta a további munkavégzéstől, a vállalkozói szolgáltatás teljesítését - bár ilyen jogi lehetőséget a törvény számára nem biztosít - „felfüggesztette”. Az alperes 2005. augusztus 24-én közölte a felperessel, hogy további munkavégzésre nem tart igényt - e döntését a beruházóval folytatott egyeztetésen elhangzottakkal indokolta -, megjelölt ugyanakkor négy munkatételt, melyek tekintetében a felperest további munkavégzésre utasította. Az alperes ezen nyilatkozata következtében - a négy megjelölt munkanem kivételével - a további munkák tekintetében a munkavégzés az alperes érdekkörében felmerült okból a felperes számára megghiúsult. Ennek az volt a jogkövetkezménye, hogy a felfüggesztéssel érintett (megghiúsult) munkák tekintetében a felperes további kisédelembe nem eshetett. A kisédelmi kötbér alapja a továbbiakban nem lehetett a teljes vállalkozói díj, hanem csak a négy munkatételre eső vállalkozói díj. Az 1. és 2. sorszám alatt megjelölt munkák esetében az alperes közlése szerint ez 5.000.000,- Ft, míg a 3-4. pont alatt tárgyalt munkatételek esetében 150.000,- Ft volt. A bírói gyakorlat szerint a részbeni megghiúsulás esetén a kötbér alapját az el nem végzett munkák ellenértékében kell meghatározni, amely elv jelen perben is megfelelően irányadó (Bírósági Határozatok 1991/3/116. sz. jogeset).

Tény, hogy a felperes a 2005. augusztus 22-i részteljesítési határidőhöz képest az összes felvállalt szolgáltatás teljesítésével kisédelembe esett, ezért a szerződésben

- 11 -

Gf.I.30.453/2009/7.szám

meghatározott teljes vállalkozói díj után számított napi 870.000,- Ft kötbérösszeg mellett augusztus 24. napjáig két napra 1.740.000,- Ft megfizetésére köteles. A további időszakban a négy végezhető munkatétel közül az 1. és 2. sorszám alatti munkák 2005. szeptember 3. napjára készültek el, augusztus 25-től ez további 10 napos kisédelmet jelent. Az 5.000.000,- Ft kötbéralap napi 0,3 %-ával számolva a kötbér 150.000,- Ft. A 3-4. pontban értékelt munkák befejezése elmaradt, a felperes kisédelme augusztus 25-től a 2005. szeptember 21-i elállásig 28 nap. A 150.000,- Ft kötbéralap után $28 \times 0,3 \% = 8,4 \%$, a kötbér 12.600,- Ft.

Az elszámolás eredményeként a felperest megilleti 11.229.591,- Ft vállalkozói díj, továbbá 3.515.042,- Ft anyagellenérték és szállítási költség. E két tétel után 14.744.633,- Ft

követelés mutatkozik, amelyből levonva az 1.740.000,- Ft, 150.000,- Ft és 12.600,- Ft, összesen 1.902.600,- Ft késedelmi kötbért, az alperes tartozása 12.842.000,- Ft.

A fentiekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és kötelezte az alperest 12.842.000,- Ft, továbbá ennek törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta (Pp. 253. § (2) bekezdés).

A pernyertesség-pervesztesség aránya közel azonos volt. A felperes javára kellett értékelni, hogy a kereset jogalapját bizonyította, az alperes beszámítási kifogás körében folytatott bizonyítása csak részben vezetett eredményre, ugyanakkor az alperes jelentős szakértői díjat előlegezett. Ezért az ítéletábra - mellőzve a felperes elsőfokú eljárási költség fizetésére kötelező rendelkezést - a Pp. 81. § (1) bekezdés 2. fordulata alapján úgy rendelkezett, hogy a felek maguk viselik az elsőfokú eljárási költségeiket. A perköltségviselés körében kifejtettek egyben azt is jelentik, hogy az alperes csatlakozó fellebbezése nem vezetett eredményre. A felperes fellebbezése közel 50 %-ban bizonyult megalapozottnak, az alperes javára kellett értékelni a felülvizsgálati eljárásban megállapított 448.200,- Ft költséget, mindezek alapján a Pp. 81. § (1) bekezdés 2. fordulata értelmében az ítéletábra úgy rendelkezett, hogy a felek maguk viselik saját másodfokú eljárási költségeiket.

A felperes által le nem rótt elsőfokú és fellebbezési eljárási illeték, valamint az alperes által le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték állam javára történő megfizetésére a felek pervesztességük arányában kötelesek, ami a felperes esetében 53 %, míg az alperesnél ugyanez 47 % (6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdés, 15. § (1) és (3) bekezdés).

Szeged, 2010. február hó 5. napján

Dr. Kemenes István sk.
a tanács elnöke

Dr. Mátyóki Zsolt sk.
előadó bíró

Dr. Kiss Gabriella sk.
táblabíró